

Lessons from the Long-Forgotten Mussar Sefer

7 המספיק לעובדי ה' (טז)

ועל אף כל אלה אגודו (כרכות ל"ג, סנהדרין כ"ב בשערי לשת) "אין מרחמין אלא על מי שיש בו דעות". הוי אומר; דחמנותך או אי היותך נתון להקפעה או סגליתך לעמד נגד רכות לבד, תהייתה כפי הרצוי לפניו יתעלה ולא כפי שיחוב טכניק הנלקי או הרגליך שלא נוסדו על חקות התורה.

ה' עובדי' ספורנו זו כונת התורה

1

ובכן ראוי להתבונן כי אמנם התורה אשר שם משה מצוה ועושה לפני בני עמנו, היה המכוון בה לקדשם ולזכותם בה לחיי עולם, לרצון לפני אל עליון מקדשם, זה בהדמותם אליו כפי האפשר בעין ובמעשה, כאשר היה המכוון מאתו בכל המין האנושי, כאמרו יתברך (בראשית א כו) נעשה אדם בצלמנו כדמותנו:

8) אמונת עתיק, כרת וירא

על שלשת האבות העולם עומד, חסד, דין ושלום שלשת (רחמים). אברהם לכוד בפרשת נח, ולך לך. יעקב לכוד בפי וישב עד ויחי. אבל יצחק לא חמצא לכוד כי כשנולד בפרשת וירא וגם חיי שדה עדיין אברהם עמו. ובתולדות כבר יעקב עמו. כי הוא מרת הדין ואין העולם מתקיים במדת הדין בלי שיתוף החסד והרחמים.

וממנה כמו כן ימשך השתל המתבונן ללכת בדרכי טובו יתברך. להדמות אליו בפרט להטיב אל הזולת כפי האפשר לרצון לפניו ולדבקה בו, כאמרו יתברך (ויקרא יא מד) והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני, ואמרו ז"ל (שבת קל"ג) זה אלי ואנוהו (שמות טו ט) מה הוא העון וכו', זה שהבינו ממלת ואנוהו אני הוא כלומר אהיה כמותו, ובהו יאשר לחיי עולם יותר מכל זולתו, כאמרו (ירמיה י"ד) הן להי' אלהיך השמים וגו' באבותיך חושק, ובכן אמרו ז"ל (סנהדרין ע"ג) גדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת, ובהו ישג התכלית המכוון מאתו יתברך במין האנושי.

9) אורחות צדיקים שדר 17-17 גניבו

יש שלשה מיני דריכות: הקטן - דריכות בפסוק; השני - דריכות בפני; השלישי - דריכות בתקנה. ואילו השלישה ניד באברהם אבינו: נה דריב בפסוקו, דריב: "ישע אש"ל" (בראשית כ"ג, ר"א) תבוא: אכילה, שתייה, לנה (פרש מהל"ט ל:); דריב בתפוס - שהשיל לט פן אהיו וקלטם עבדו (בראשית י"ד); דריב בתקנה - כי לפד קל העולם נודד תהיה, צד ששגרה, דריב: (בראשית י"ב ט); דריב: הקטן אש"ל צעו דריב"ד (בראשית ו"ב ל"ט, י"ד).

2) המספיק לעובדי ה' כרק ג' רחמנות

אין למה ארוחיק ערתי לספרי הנביאים, והלא העיר ה' בתורתו שם היותו יתעלה רחום ורחמן ורח"ל אפי' נדב חסד והער מה שחאר בקרבי רחמי, והער בעיני רחמנותו על יקמטאל, קשבה ערב קמאו וכתבה אמו עליו (בראשית כ"א, י"ח) "כי שמע אלהים אל קול הנער".

3) בראשית כ"א-כ"ג

באשר הוא שם, לפי מעשים שהוא עושה עכשו הוא חסד, ולא לפי מה שהוא עמיד לעשות, לפי שהיו מלפני העולם מקננים ותומרים, רטנו על שולם, מי עמיד וזה להמים ניד כלמה להם מעלה לו חסד, והוא מעשים, עכשו מה הוא נדיק לו רעה, אמרו לו נדיק, אמר להם לפי מעשיו של עכשו לפי דע, חכו פאמר הוא גם (כ"ג ע"ג).

4) הקדמת החסד כער לספר בראשית

עוד היו ישרים. היינו שהתנהגו עם אחיו אפי' עובדי אלילים מכווערים. מכל מקום היו עמם באהבה וחשו לטובתם כאשר הוא קיום הבריאה. כמו שאנו רואים כמה השתפחו אברהם אבינו להתפלל על סדום. אפי' שרדה שנה אחתם ואת מלכם הכלית שגאה עכור רשעתם כמבואר באמרו למלך סדום. מכל מקום חפץ בקיומם.

5) ר"ע, se.

(ח) את קול הנער, מכלן, גיפה מעלה סתלה מעללם ספרים עליו, והיא קודמתם לסתקבל ניד ע.

6) רחב' שמונה פרקים פרק א

התפארת יודע, ששקין הפדו' היא: רשעות הנפש" וכחוקיה. וכן שקרואת אש"ר נפא הנוטת צריך שיבע תתלה הניח אשר דרשנו: קיי ונלשי קה הם, רצוני לומר: גוף הקדם; ונריך שיבע אינה דברים תלויה וישמר" מקם; וציוה דברים יקריאוו ויבני אליהם - פן רפא הנפש קרזה קמאן מלות האדם, צריך שיבע הנפש וכחוקיה בקללה ונלשיה, ומה תלה אותה ומת יקריאה, וקפני זה אמר, שקלפי הנפש הם תמשה: